

Informace, kronika, recenze

Severočeský kraj v tisku na CD-ROM

Úvodem

Mohlo by se zdát, že stříbrný kotouček, na nějž se vejde až 650 MB dat, budou české veřejné knihovny využívat stále více a více. Napomáhat by tomu měl nejen fakt, že každá větší knihovna je vybavena počítačem s CD-ROM mechanikou, ale i finanční dostupnost zařízení, na nichž lze CD-ROM „vypalovat“. Přesto kromě Národní knihovny ČR, Státní technické knihovny a Národní lékařské knihovny se produkcí CD-ROM může pochlubit snad již jen ústecká Státní vědecká knihovna. Ta vydala na podzim 1996 CD-ROM Severočeský kraj v tisku a koncem dubna 1999 pak jeho nové, aktualizované vydání.

Základní charakteristika

Nové vydání bylo doplněno více než 11 000 bibliografickými záznamy získanými excerpcí regionálního i celostátního tisku vydaného v letech 1996 až 1998. Sledované období se tedy rozšířilo na léta 1991 až 1998 a počet záznamů vzrostl na 31 336. Kritériem pro zařazení do báze byly články mající vztah k severním Čechám. Najdou se tu tak údaje o 3700 osobnostech, více než 3000 akcích, 5000 institucích (nejvíce záznamů je kupodivu o Městském divadle v Mostě) i o takřka 2400 místech. V místopisných heslech pochopitelně nejčastěji figuruje Ústí nad Labem (5028 záznamů) před Mostem (2953 záznamů) a Teplicemi (2384 záznamů). Tematicky nejsou záznamy nijak omezeny.

Požadavky technické

Podobně jako u předchozího vydání byla snaha, aby se CD-ROM mohl využít i na počítačích nakoupených knihovnami již dříve nebo darovaných sponzory, kteří se sami vybavili výkonnější technikou. Stříbrný kotouček se může tedy provozovat již na počítači s procesorem 286 a s jakoukoliv mechanikou CD-ROM.

Požadavky programové

Ani se softwarem by neměl mít ten, kdo si Severočeský kraj v tisku na CD-ROM koupí, žádné starosti. Nemusí

mít ani nainstalované Windows, protože programu postačuje obyčejný operační software MS DOS. Na CD-ROM je knihovníkům dobře známý micro CDS/ISIS. Před vlastní prací je jen nutné zkontrolovat soubor config.sys, aby v něm byly nastaveny parametry files=25 a buffers=25.

Instalace

Po vložení CD-ROM do mechaniky stačí zadat příkaz D:\isis.exe, kde písmeno „D“ označuje mechaniku CD-ROM, a chvíli počkat, než se program natáhne do paměti počítače. Objeví se základní menu, v němž se patrně nejčastěji bude využívat modul R pro vyhledávání a modul P pro třídění a tisk.

Ovládání

Snahou autorů tohoto produktu bylo, aby práci s ním zvládl i ten, kdo s micro CDS/ISIS nemá zkušenosti. Menu byla upravena, do vodorovného proužku na spodním okraji obrazovky napsána nápověda. Nejjednodušší je práce s hlavní skupinou termínů, kde se do příslušného řádku vepíše hledané slovo a klávesou enter se otevře ta část slovníku, kde se slovo vyskytuje. V ní se hledané termíny označí klávesou + pro logické OR a klávesou * pro logické AND. Dotaz lze dále upravovat pomocí klávesy = a zobrazovat na monitoru po stisku klávesy F9. Lze hledat prakticky podle stejných skupin termínů jako v České národní bibliografii (místo globálního dotazu je však nutné použít souhrnný slovník), navíc přibyla možnost hledat osobnosti podle výročí narození nebo úmrtí, kdy se do příslušné řádky napíše měsíc a den (zřejmě nedopatřením je v menu uveden prefix VNU místo VU). Oproti ČNB je zjednodušeno hledání podle regionu, protože v seznamu jsou místo kódů názvy regionů.

Přesnost a spolehlivost dat

Přesnost dat lze posoudit pečlivým pročitáním jednotlivých skupin termínů. Ani po delší době jsem nenalezl překlepy v seznamu klíčových slov, protože pro jejich odstranění využili ústečtí bibliografové pravopisné slovníky zabudované do textových editorů. Naproti tomu se v seznamu osobností občas objevuje jedna osoba v několika formách, např. rumburský měšťan je napsán jednou jako August Wanschuch, podruhé jako August Wenschuch. Příštímu vydání Severočeského kraje v tisku by určitě prospělo, kdyby ústečtí bibliografové stanovili preferovanou formu a doplnili seznam osobností odkazovým aparátem.

Totéž by bylo žádoucí i u seznamu institucí, kde je však situace vzhledem k častému přejmenování různých podniků a společností mnohem komplikovanější.

Úplnost dat

Vyhodnotit toto kritérium usnadňuje seznam excerpovaných tiskovin, který zaznamenává úctyhodný počet titulů (344). Při jeho podrobnějším studiu však vzniknou určité pochybnosti. Nechce se věřit, že v *Aussiger Bote* z let 1996 a 1997 nebyl otištěn žádný článek vztahující se k severním Čechám, když v seznamu je uveden *Aussiger Bote* z let 1992-95 a z roku 1998. Domnívám se, že jde o opomenutí bibliografů, stejně jako v případě některých ročníků celostátních časopisů, které vycházejí u nás. To se koneckonců dá ověřit pomocí České národní bibliografie. V bázi Články v českých novinách, časopisech a sbornících se v období 1991 až 1998 najde podle regionálního třídění (kód cs-cn a cz-cn) 11 002 záznamů, což počtem odpovídá třetině báze Severočeský kraj v tisku. Sedm bibliografických záznamů je přitom z týdeníku *Týden* z roku 1997, přičemž ústecká báze nemá z tohoto ročníku ani jeden záznam. Ústecká báze naproti tomu uvádí v seznamu excerpovaných periodik hodnotné časopisy jako *Magazín Koktejl* nebo *Folk & country*, které pro ČNB žel nikdo nezpracovává!

Dokumentace

Veškerá dokumentace (technické minimum o micro CDS/ISIS, údaje o distributorovi softwaru a producentu CD-ROM, seznam excerpovaných tiskovin a především užitečný návod pro hledání) je v elektronické formě na kompaktním disku.

Cena

CD-ROM je prodáván za 200 Kč, což je cena odpovídající nákladům na vyčištění dat a vypálení disku.

Celkové zhodnocení

Ústecký CD-ROM má být pokračovatelem stejnojmenných ročenek vydávaných do roku 1990 v tištěné podobě. Počtem a kvalitou záznamů odpovídá předchozímu produktu, jehož výroba však byla pro knihovnu finančně náročnější (tiskly se vždy dva svazky bibliografických záznamů a třetí svazek s rejstříky). Oproti tištěné podobě má kompaktní disk tu výhodu, že zachycuje širší období (jednoduchým dotazem lze omezit vyhledávání i na záznamy za jeden rok) a že v něm lze hledat podle více hledisek, než kolik bylo rejstříků v tištěných ročenkách. Do budoucna by prospělo, kdyby se do Severočeského kraje v tisku zařazovaly i všechny záznamy o severních Čechách z ČNB. Badatel by měl pak usnadněnou práci, nemusel by hledat ve dvou produktech. S tím však musí nejdříve vyslovit souhlas producent České národní bibliografie.

Aleš Brožek